

ОПРЕДЕЛЕНИЕ

София, 9 май 2019 г.

Конституционният съд в състав: Борис Велчев – председател, членове: Георги Ангелов, Анастас Анастасов, Гроздан Илиев, Мариана Карагьозова – Финкова, Константин Пенчев, Филип Димитров, Таня Райковска, Надежда Джелепова, Павлина Панова, Атанас Семов, Красимир Влахов при участието на секретар-протоколита Милена Петрова разгледа в закрито заседание на 9 май 2019 г. конституционно дело № 5/2019 г., докладвано от съдията Константин Пенчев.

С определение от 21.03.2019 г. по гр. дело № 1475/2016 г. тричленен състав на Върховния касационен съд, Гражданска колегия, първо отделение, е спрял производството по делото и е внесъл искане до Конституционния съд за тълкуване на чл. 151, ал. 2, изречение 3 от Конституцията по въпроса: „Какви са правните последици от решенията на Конституционния съд в хипотезата, когато се обявява за противоконституционен закон с еднократно действие?“.

Твърди се в искането, че за произнасяне по разглеждания от състава гражданско-правен спор следва да се извърши преценка на правната характеристика и последиците от Решение № 12 от 4.06.1998 г. по к. д. № 13/1998 г., с което Конституционният съд е обявил за противоконституционен Закона за обявяване за държавна собственост на имотите на бившите царе Фердинанд и Борис и техните наследници (ЗОДС) (ДВ, бр.305/ 31.12.1947 г.). Правните последици на този акт не се тълкуват еднозначно в доклада на Временната комисия за възстановяване на отнетото и възстановено имущество на семействата на бившите царе Фердинанд I и Борис III и техните наследници, създадена в 40-тото Народно събрание. Застъпват се две становища. Според едното решението има правновъзстановително действие. Според другото обявеният за противоконституционен закон има еднократно действие, поради което решението на Конституционния съд не произвежда правни последици. Нито едно от двете становища не е получило гласовете на необходимото мнозинство народни представители.

Конституционният съд намира, че тричленният състав е компетентен да иска тълкуване на Конституцията по поставения в искането въпрос. В Тълкувателно решение № 3 от 5.04.2005 г. по к. д. № 2/2005 г. е прието, че Върховният касационен съд (ВКС) и Върховният административен съд (ВАС) упражняват правомощията си по чл. 150, ал. 1 и 2 от Конституцията в пълния пленарен състав или чрез своите „подразделения“ - колегии и

състави в зависимост от възложените им от Основния закон функции. Правораздаването по чл. 119, ал. 1 се осъществява от съдебните състави, а уеднаквяването на практиката по чл. 124 и чл. 125 - от колегиите на върховните съдилища.

Пленарните състави и колегиите на върховните съдилища, сезирайки Конституционния съд, не правораздават, а упражняват едно правомощие въз основа на информацията, получена при осъществявания от тях върховен надзор за точно и еднакво прилагане на законите от всички съдилища. Съдебните състави на ВКС или ВАС сезират Конституционния съд в качеството им на правораздаващи органи. Сезирането на Конституционния съд от решаващи състави е функция от правораздавателната им компетентност и в тази хипотеза е допустимо винаги, когато интересите на правораздаването го налагат.

Това се отнася и до случаите, когато съставът на съответния върховен съд не може да формира категорично вътрешното си убеждение, необходимо за решаване на делото, поради необходимост от пряко прилагане на относима към спора конституционна норма, за която съществуват различни тълкувания. В тази хипотеза решаващият състав следва да разполага с възможност да поиска тълкуване от Конституционния съд на релевантната за решаване на спора разпоредба от Основния закон.

Очертаното в Решение № 3 от 05.04.2005 г. принципно разпределение на правомощията между отделните звена на ВКС и ВАС по чл. 150, ал. 1 и ал. 2 от Конституцията, не изключва тази възможност. Това е така, защото само съставите на ВКС и ВАС могат да сезират Конституционния съд във връзка с осъществяване на правораздаването, каквато е хипотезата по настоящето дело. За разлика от пленумите и колегиите на ВКС и ВАС обаче решаващите състави могат да упражнят правото по чл. 150, ал. 1 само във връзка с конкретния съдебен спор, решаването на който зависи от смисъла на приложимата конституционна разпоредба.

В настоящия случай съставът не може да реши правния спор, ако не отговори на въпроса какви са правните последици на Решение № 12/1998 г. Отговорът на този въпрос предполага тълкуване на разпоредбата на чл. 151, ал. 2, изр. 3 от Конституцията, което е в правомощията на Конституционния съд. Правният интерес от исканото тълкуване се обуславя от съществено различаващите се разбирания на отделни институции и съдебни състави относно смисъла на тази разпоредба.

Конституционният съд не се е произнасял по поставения в искането въпрос. Спазени са изискванията на чл. 18 от Правилника за организацията на дейността на Конституционния съд (ПОДКС) за редовност на искането.

С оглед гореизложеното съдът намира, че искането следва да бъде допуснато за разглеждане по същество.

Следва да бъдат конституирани като заинтересувани институции Народното събрание, президентът, Министерският съвет, Върховният касационен съд, Върховният административен съд и главният прокурор, като им се даде едномесечен срок да представят становища по делото.

На основание чл. 20а, ал. 3 от ПОДКС следва да бъдат поканени да дадат в едномесечен срок писмени правни становища по предмета на делото проф. д-р Васил Мръчков, проф. д-р Георги Близнашки, проф. д-р Даниел Вълчев, проф. д. н. Димитър Радев, проф. д-р Емилия Друмева, проф. д-р Пенчо Пенев, проф. д-р Пламен Киров, проф. д-р Снежана Начева, проф. д-р Тенчо Колев, проф. д-р Янаки Стоилов и доц. Зорница Иванова.

С оглед изложеното и на основание чл. 149, ал. 1, т. 1 от Конституцията съдът

О П Р Е Д Е Л И:

Допуска за разглеждане по същество искането на тричленен състав на Върховния касационен съд за тълкуване на чл. 151, ал. 2, изречение 3 от Конституцията на Република България по въпроса:“ Какви са правните последици от решенията на Конституционния съд, с които се обявява за противоконституционен закон с еднократно правно действие.“

Конституира като заинтересувани институции Народното събрание, президента, Министерския съвет, Върховния касационен съд, Върховния административен съд и главния прокурор, като им дава едномесечен срок да представят становища по делото.

Отправя покана до проф. д-р Васил Мръчков, проф. д-р Георги Близнашки, проф. д-р Даниел Вълчев, проф. д. н. Димитър Радев, проф. д-р Емилия Друмева, проф. д-р Пенчо Пенев, проф. д-р Пламен Киров, проф. д-р Снежана Начева, проф. д-р Тенчо Колев, проф. д-р Янаки Стоилов и доц. Зорница Йорданова да дадат писмени правни мнения по предмета на делото в едномесечен срок.

Преписи от искането и определението да се изпратят на заинтересуваните институции и специалистите.

Председател: Борис Велчев